

ĐIỂM SÁCH

BƯỚC ĐẦU TÌM HIỂU VĂN HOÁ TỘC NGƯỜI VIỆT NAM (*)

LÊ PHẠM NGỌC QUỲNH

Văn hoá là một khái niệm rộng, bao trùm lên toàn bộ cuộc sống con người từ vật chất, tinh thần đến quan hệ xã hội và ứng xử tự nhiên. Các thành tố văn hoá cũng chính là sự kết tinh các mặt của cuộc sống. Các thành tố văn hoá cơ bản gồm: ngôn ngữ, ăn, uống, ở, mặc, tín ngưỡng, lễ hội, văn nghệ dân gian, trí thức dân gian, các phong tục tập quán (cưới xin, ma chay, vào nhà mới, chữa bệnh....)... Tất cả những thành tố văn hoá đó được hình thành trên cơ sở một hệ tư tưởng, đạo đức xã hội và nó đặc trưng cho một tộc người nhất định.

Cuốn sách "*Bước đầu tìm hiểu Văn hoá tộc người, văn hoá Việt Nam*" được xem xét trên 5 vấn đề:

1. Khái niệm văn hoá. Phần này tác giả nêu lên những định nghĩa và khái niệm về văn hoá; tình hình nghiên cứu văn hoá trong nước và trên thế giới; quá trình phát triển

của văn hoá và đặc trưng văn hoá ở từng vùng, từng khu vực và từng giai đoạn phát triển lịch sử. Trên cơ sở, định nghĩa và khái niệm văn hoá tác giả đưa ra 9 thành tố cơ bản của văn hoá và đặc trưng chủ yếu của các thành tố văn hóa đó.

2. Văn hoá tộc người. Sự tác động qua lại giữa con người với tự nhiên, giữa tự nhiên với con người và con người với con người trong cộng đồng tộc người, đó là cái gốc của văn hoá tộc người. Tác giả cho rằng, quan hệ qua lại giữa con người với tự nhiên là *quan hệ lưỡng nghi, âm dương hỗ căn*. Đó là sự quan hệ tương tác, biện chứng, là "mảnh đất" phát sinh, nuôi dưỡng và phát triển văn hoá tộc người, là cội nguồn của văn hoá tộc người.

3. Văn hoá Việt Nam. Tác giả nhìn nhận văn hoá Việt Nam trên 3 vấn đề cơ bản: 1. Văn hoá địa lý - môi trường địa lý ảnh hưởng đến việc hình thành và phát triển văn hoá; 2. Văn hoá lịch sử - hệ tư tưởng chủ đạo trong tiến trình lịch sử tác động đến sự hình thành và phát triển văn hoá; 3. Văn hoá tộc người - đó là các nhóm ngôn ngữ dân tộc, cuộc sống tinh thần và tập quán xã hội.

Sống trong môi trường tự nhiên, con người chịu sự tác động của tự nhiên và ngược lại, tự nhiên

(*) Tác giả: PGS PTS Hoàng Nam, Nxb Văn hoá dân tộc, khổ 13 x19cm, 188 trang

cũng bị con người cải tạo. Chính vì sự tác động qua lại đó mà mỗi vùng, mỗi khu vực địa lý hình thành nên khu vực dân tộc học và có đặc trưng văn hoá riêng. Ví dụ như, vùng Việt Bắc có đặc trưng của văn hoá Tày Nùng; vùng Tây Bắc với đặc trưng văn hoá Thái; vùng Tây Nguyên có đặc trưng văn hoá "mẫu hệ" hay "văn hoá công chiêng"; vùng châu thổ Bắc Bộ là văn hoá làng xã... Mỗi giai đoạn phát triển của lịch sử có những dấu ấn văn hoá riêng: thời kỳ Bắc thuộc, thời kỳ Phong kiến độc lập: Lý, Trần, Lê..., thời Pháp thuộc và thời kỳ văn hoá Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Các dân tộc sống trên lãnh thổ Việt Nam, ngoài thống nhất trong nền văn hoá chung - văn hoá Việt Nam, thì mỗi dân tộc lại có những đặc trưng văn hoá riêng mang tính tộc người. Ngược lại, giá trị văn hoá tộc người vừa mang sắc thái riêng nhưng đồng thời nó cũng góp phần làm nên văn hoá chung - văn hoá Việt Nam.

4. Giá trị của Văn hoá. Văn hoá là di sản quý báu của loài người, là tấm gương phản chiếu trình độ phát triển kinh tế - văn hoá - xã hội của lịch sử tộc người và văn hoá là kho tri thức dân gian về quản lý Nhà nước.

5. Bảo tồn và phát huy bản sắc văn hoá dân tộc Việt Nam. Văn hoá dân tộc là sản phẩm tích lũy từ hàng ngàn thế hệ, là tài sản có giá trị vĩnh hằng của nhân loại. Vì vậy nó cần được bảo tồn và phát huy. Việc xây dựng nền văn hoá tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc đòi hỏi chúng ta phải biết kế thừa vốn văn hoá cổ truyền tốt đẹp, biết chủ động tiếp nhận tinh hoa văn hoá thế giới, biết sử dụng hình thức nghệ thuật dân tộc để chuyển tải nội dung tiên tiến.

Cuốn sách, "*Bước đầu tìm hiểu Văn hoá tộc người, văn hoá Việt Nam*" của PGS. PTS Hoàng Nam là công trình khoa học công phu, nghiêm túc. Tác giả nhìn nhận vấn đề văn hoá tộc người và văn hoá Việt Nam ở góc độ mới - cái nhìn Phương Đông trên quan hệ lưỡng nghi - âm dương hỗ căn trên các góc độ địa lý, lịch sử, phong tục tập quán tộc người... Đây là cuốn sách bổ ích cho mọi đối tượng xã hội.

Tạp chí Dân tộc học trân trọng giới thiệu với bạn đọc gần xa cuốn sách trên.